

פרוטוקול ישיבה 1/2023 ועדת איכות סביבה

**פרוטוקול ישיבת הועדה להגנת
הסביבה מיום 1.3.23**

נוכחים: יו"ר הועדה - נרי אראלי, חברה עופרה שוורץ, קורין תויתו, עובדי המועצה אבי כהן, גבי דוברון, כרמית כהן, עובדי נופר מזכירת הועדה. נציגות יח"ס איילה אברהמי גובר, ערן היימס
חסרים: מי"ה- מיטל לאון, טובי שור, רות קיגסולד, ד"ר עודד קינן, אופיר כץ

תוכן הישיבה

בישיבה דנו בנושאים הבאים:

1. דו"ח שנתי איכות הסביבה – מציגה אורלי מילר
2. רותם אמפרט – התפתחויות בעניין ברכה 4 וברכה 6 ומעורבות התושבים
3. תעלת ההזנה של מי"ה וקציר המלח דיונים בות"ל

1. דו"ח שנתי איכות הסביבה - ניטור.

אורלי מילר: אציג את תקציר הדו"ח, הדוח המלא יועבר בהמשך. הדוח מציג את נתוני ניטור המזהמים ומשלב נתונים ממרשם הפליטות של המשרד להגנות הסביבה. כל מפעל מחויב לדווח בסוף כל שנה על הפליטות שלו החוצה-שפכים, אוויר, פסולת וכד' מגרף המגמות הארצי אפשר לראות שיש הפחתות בשנת 2021 בכל מה שקשור לתחמוצות גופרית, תחמוצות חנקן. מצד שני יש עלייה בגזים שמוכרים או חשודים כמסרטנים. במישור רותם אנחנו רואים שהם נכנסו בין 5 המקורות המשמעותיים של פליטת חומרים אלו

המגמות לפי המפל"ס הפחתה משמעותית בפליטות של תחמוצות גופרית ברותם אמפרט, בטון לשנה. גם בנתוני הניטור אפשר לראות שהייתה ירידה משמעותית כי אשר מצאה את ביטויה בירידה במספר החריגות בתחנות שהיו חורגות בעבר, כמו תחנת גשר הרכבת. אתם יכולים לראות פה את ההפחתה גם בערכים השעתיים וגם בערכים היממתיים, יש הפחתה משמעותית עד כדי אפס חריגות. בד התוצאות לקוחות מתחנת "גשר" שהיא אחת מ-11 תחנות הניטור שאנחנו עוקבים אחריהם ובודקים את האמינות שלהם ועמידתם בתקני איזו רלוונטיים. משתמשים בנתוני התחנות לצורך ניתוח המגמות ודרכי פעולה בהתאם לירידה במספר החריגות נצפתה השנה גם במזהם מימן גופרתי הפליטה שלו מקורה בעיקר במתקן חומצה גופריתית ברותם, בשנת 2023, התהליכים והמערכות שיוקמו לצמצום פליטות נמשכים, אנחנו באמצע שלהם, חלק גם בהתחלה. אני לא אהפוך את המצב לוורוד יותר ממה שהוא, אבל לפחות התהליכים התחילו לזוז ואנחנו רואים אותם.

במתקן חומצה גופריתית ברותם בשלב הראשון הותקנה מערכת חדשה שטיפלה בפליטות. ובשלב השני שמתנהל עכשיו בעקבות צו 45 שקיבל המפעל ובעקבות התלונות של התושבים, מופעלת גם מערכת בקרה (מב"ס) שמאפשרת הורדת התפוקות במתקן כאשר קיים חיזוי מטאורולוגי בעייתי. וזה עובד יפה.

נרי-אני רציתי רק לחדד עוד נקודה אחת. במהלך השנה בקבוצת הווצאפ גיא והמריחות התלוננו המון על מה שקורה בכיכר. עושה רושם... הייתי רוצה שתתייחסי לזה מכיוון שבכמה זה בסיכומו של דבר מרותם, בכמה זה ממפעלי ים המלח, בכמה זה מעידן משריפות. כי איכות האוויר בכיכר בעיניי...

אורלי מילר: לא הכנסתי את זה פה, יש את זה בדוח המלא. להבדיל השנה הייתה ירידה ברורה בתלונות. זו שנה שניה בה יש ירידה בכמות התלונות שנוגעות לנושא של כימיה. לעומת זאת הייתה עלייה משמעותית בתלונות שקשורות בשריפה של פסולת. אני מקווה שהירידה בנושא של ריחות כימיה קשורה באמת בדברים שקורים בתעשייה. ההזירות נכון לנקודת זמן זו אינה מספקת. לגבי הנושא של שריפת פסולת חקלאית התחיל תהליך אכיפה במחוז. ומכיוון שמרבית השריפות לא בתוך הרשות שלנו תהליך מתקיים מול מנהל המחוז ותהליכי האכיפה שהוא מוביל.

אורלי מילר-לסיכום הכנסתי את שנת 2022 לפי מספרים 1 רכב חירום איסוזו עם מכשירי ניטור. 2 דיגומים של מערכות טיפול חדשות בחומרים אורגניים. 3 סבבים של ניטור פיזאומטרים בברכות. 4 בנות צוות העשיות המבצעות ניטור ופיקוח בתמר. 5 פיקוחים על דיגומי ארובות תקופתיים של המפעלים. 6 דיגומי פתע בארובות מפעלים. 7 ימי הכשרה ל-LDAR, - פליטות ממסים מיחידות ציוד. 8 ניתוחי ריח מורכבים בשנת 2022. 9 מעיינות תחת מעקב וניטור שנתי. 10 ארובות שמחוברות לניטור רציף במפעלי ים המלח. 11 תחנות ניטור במעקב שלנו. 12 תלונות ריח בנושא ריחות כימיים שטופלו על ידינו. 13 פיזאומטרים חדשים שנמדד בהם מפלס.

נרי אראלי: אנחנו נמצאים גם בקשר בעזרת עודד קינן עם אדם טבע דין, שהם עזרו לתושבי הכיכר בתובענה הייצוגית בנושא אשלים. אז אני חושב שבכל מקרה אנחנו נקיים איזשהו דיון יותר מעמיק בפתרון יותר ארוך טווח לבעיית המים הכלואים במישור רותם, שעפ"י הדוח הזה, אני מקווה שתסכימו איתי שרואים את השיפור באיכות האוויר ומערכת 11

התחנות שהקמנו בעמל רב פועלת ומניבה תוצאות. כרגע אפשר לעבור לשלב הבא ולהתעמק, אולי גם צריך ללמוד את זה קצת יותר, את עניין ה... .

אבי: אם תרצה נוכל לקבוע ישיבה שלא מן המניין, הכוונה נוספת, ייעודית, מצומצמת, ואם צריך נדבר על זה, אין בעיה. נר- אני רוצה להציע לאבי, ובייחוד לקורין ולעופרה. צריך לעשות מפגש תושבים בנושא הזה. מפגש תושבים בין ערבה תיכונה וביניכם, עין תמר ונאות. וברמה החברית, ברמה האישית, לנסות לטפל בזה. הסבל בכיכר כתוצאה מאזור עידן, אני לא קובע מי אשם ומה אשם אבל הסבל הוא ניכר ואנחנו כוועדה להגנת הסביבה צריכים להציע... אז הכלי, אני לא חושב שאכיפה... המחוז רוצה לעשות אכיפה, בסדר, אני לא מתנגד. אבל אני חושב שהתרומה שלנו צריכה להיות ברמה האישית. נפגשים איתם ומציגים להם את הסבל הנוראי שנגרם לתושבי הכיכר ופונים למצפון, אין ברירה אחרת.

2. רותם אמפרט – התפתחויות בעניין ברכה 4 וברכה 6 ומעורבות התושבים

נרי אראלי: אני חושב שאנחנו לומדים ומתמקצעים בתחומים של הגנת הסביבה אבל לפעמים אנחנו שוכחים את הציבור ששלח אותנו ולא בטוח שאנחנו שומרים על ערוצי קשר פתוחים בעניין הזה. זה בעיקר ביישובי הכיכר. כמועצה אז אנחנו מסתכלים על הכל. יש סבל מתמיד ביישובי הכיכר כתוצאה מהפעילות במישור רותם על כל כיוונה, אפילו גם בדברים שמתוכננים. למשל עכשיו עולה פתאום, לצערי זה גם בגלל התחלפות השלטון, פתאום חוזרים חזרה לעניין של פצלי השמן. ובשיחה שהייתה לי עם מיטל ממפעלי ים המלח אז אמרתי לה דבר פשוט, "את יודעת שמתחת לפצלי השמן שעכשיו רוצים להפוך אותם לאנרגיה מסתתרות שכבות של פוספט באיכות גבוהה?" אז היא אומרת "אנחנו לא מתכוונים, כיל לא הולכת לחקור שם פוספט, אני אלך לבדוק את זה". חזרה אליי אחרי יומיים ואמרה "כן, יש תוכנית כזאת". יש תוכנית לכיל, לרותם אמפרט, לתמוך בעניין של פצלי השמן כדי לפנות את השכבות של פצלי השמן ולקחת אותם לשריפה על ידי חברת ראם, כדי לאפשר לרותם להגיע לפוספט שנמצא מתחת לפצלי השמן.

אבל אנחנו לא מדברים על בריכה 5 ו-6, נכון?..

נרי אראלי: לא, לא רק. אני מציע לסיכום הסעיף הזה שאולי ניפגש עודד, קורין, עופרה ואני ונכין מפגש תושבים על הסכנות. אפשר יהיה לדון בזבובים ויתושים גם, אבל בעיקר בסכנות שיש לתושבי הכיכר מההתפתחויות העתידיות ברותם ובמפעלי ים המלח.

איילה אברהמי גובר: אני אזכיר לכם שכבר עשינו שני שיתופי ציבור, אחד עם המועצה, החברה הכלכלית ממונה היתרי פליטה, מנהל המחוז. ואחר כך עשינו גם עוד ישיבה כזאת, ישיבת המשך יחד עם התושבים לגבי העדכון, ואין בעיה, ברגע שרוצים אנחנו שם. אפשר להציג את הדברים בפני התושבים, אפשר להעלות דברים, בהחלט. חשוב.

3. תעלת ההזנה של מי"ה וקציר המלח דינונים בות"ל.

נרי אראלי אני רוצה להסביר משהו לחברי הוועדה ולכולם. תראו, חלק מהדינונים וחלק מהדברים מתנהלים מעל הראש שלנו. נכון. היות ולמפעלי ים המלח יש אפשרות לדלג על הוועדה המקומית ולהעלות דברים דרך הוות"ל, ועדה לתשתיות לאומיות, אז יש נושאים שמעניינים את תושבי האזור אבל ההכרעה בהם נופלת במקומות אחרים.

הדיון על איטום התעלה או מניעת ארוע כזה בפעם הבא, לא יהיה בוועדה המקומית. הוא יהיה באיזושהי ועדה שנקראת ות"ל, ששם יש להם נציגים, וזה יהיה מעל הראש שלנו. יש לנו נציג בוות"ל הזה, זה גלעד, ואני שמח לראות שגבי פה ויציג אותו. אני יודע מחברים שלי שחברים בוות"ל שיש כל הזמן התייחסות לתעלה הזאת, רק שאנחנו לא מקבלים את המידע. ולכן הייתי מאוד רוצה, אם ערך יכול, גם לרשות שמורות הטבע יש נציגות שם, שהוועדה תשמע מה קורה עם ההבטחה שלהם לייבש את התעלה, לשפר את המיגון. כי אחרת אנחנו תלויים באוויר. האם בקשתי ברורה?

גבי: כן. תראה, אין לי המון מה לעדכן כי גלעד הוא זה שבאמת היה בוות"ל. לפעמים גלעד מגיע, לפעמים אני מגיע, אנחנו מתחלפים בהתאם לנסיבות ובהתאם ללו"ז. הפרוטוקולים והתמלולים מתפרסמים, אני אשלח לך אישית ברגע שאני אקבל. אז הכל שקוף, הכל גלוי, אפשר יהיה לראות את כל מהלך הדיון שם. ממה שאני יודע, מי"ה הציגו את העבודות שהם עשו, את כל אמצעי הבקרה בשטח. להבנת העבודות שם הושלמו לייבוש.

אבי: ב-1 למרץ הם מתכננים להתחיל להזרים.

אבי: אנחנו נערכים יחד עם חל"י ומפעלי ים המלח לקציר מלח בחופים. היום חוף ורד סגור, ובכוונה להיכנס מחר לפיילוט של קציר מלח.

נרי אראלי: רק להזכיר לכם שלפי התוכנית המקורית עכשיו כבר היו אמורות לעבוד שלוש מקצרות, ובקושי אחת עובדת.

אבי: זה לא קציר עם המקצרה, זה קציר בחופים. זה לא עם המכונה הגדולה, מה פתאום, היא תהרוס הכל.

נרי אראלי: אני מזכיר לכם למה הדבר הזה חשוב. כי בעיניי זה הכל הכנות להימנעות שלהם והתחמקות שלהם מביצוע ההטמנה של המלח באגן הצפוני של ים המלח וספיחתו בין מיצר לינץ', ואחר כך לקרוא לזה סדום הירוקה.

ערן היימס: במניפת נחל צאלים הנקזים התחילו לעבוד כמו שצריך אך עדיין לא רואים התאוששות, אבל אני מאמין שככל שיעבור הזמן אנחנו כן נראה. בסופו של דבר המלחים נשטפים, להבדיל מזיהומים אחרים שנוטים להישאר במקום. נעקוב ונראה. יש תוכנית ניטור מאוד רחבה. ייאמר ליכותם של מפעלי המלח שהם הרחיבו אותה והציגו בפנינו נושאים נוספים. אני חושב שנציגי כל הגורמים יושבים בוועדת הניטור הזאת יחד עם הגנת הסביבה של מחוז דרום. אנחנו עוקבים אחרי התוצאות ואחרי המגמות, ובינתיים הדברים נראים טוב. צריך להיות עם אצבע על הדופק, לראות שאין שום דבר.

נרי אראלי: אז אני הייתי רק מבקש לאחת הישיבות הבאות, זה לא חייב להיות בקרוב, כאשר יש לך את המתעלים, יש 6 מתעלים מצפון ועוד מתעל אחד באזור שדה התעופה דרומה, אני הייתי מבקש לקבל מפה או אפילו את השרטוט מבחינת על החלקים המתים. כי הרי ברגע שיש מתעל והמים יוצאים ממנו אז המתעל שצפונית לו, נוצר איזושהו משולש ביניהם,

שהמים זורמים כאילו בקו ישר. אז אם אתם יכולים לראות ולהעריך ואולי להקפיד יותר מה קורה עם הצמחייה במפגשים בין המתעלים.

4. זבובים ויתושים

אבי: הבאנו את עידו צורים להרצאה בכיכר ביוזמה של היישוב יחד עם כרמית, התושבים יחד עם כרמית. הייתה הרצאה מרתקת, מעשירה. וזהו, אין לנו שום כוונה. היחידה הסביבתית עוסקת איתנו יחד בניטור. יש מישהי חדשה מהיחידה יחד איתנו. עשינו RFI ואנחנו קונים מלכודות, עושים פיילוט, 200 מלכודות פיילוט חדשות. אבל זה לא מטפל במקור, זה מטפל בלכידה. ואנחנו משקיעים המון המון בניטור. אנחנו יודעים, יש לנו תמונת מצב. יש עלייה קצת ביתושים, אבל אנחנו יודעים איפה המקורות שלה אז הם יטופלו. מטופלים ויטופלו.

אז קודם כל לעדכן. זכינו בכל קורא שכרמית הגישה ועל זה באמת כל הכבוד. של כמעט 700 אלף שקל, מתוכם 70 אלף שקל לניטור והשאר לפעולות הדברה.

דוברת: רק ליתושים.

אבי: רק ליתושים. הם יופנו במהלך השנתיים הקרובות לכל מיני דברים שהם תוספת לתוכנית הקיימת. כמובן לא נרצה להשתמש בהדברה מטורפת, אלא באמצעים יותר ידידותיים... להפחית דגירה של יתושים באזורים פחות נגישים. למשל אנחנו נפתח שבילים לתוך מקווי מים, קבלנים שייכנסו ויפתחו שבילים, כדי שנוכל לתחזק את מקווי המים האלה. על שבילי הליכה אני מדבר, שמנטר או מדביר יוכל להיכנס, לשים שם BTI ולהמשיך. אבל אנחנו נעדיין.

קורין תויתו: מה עם שיתוף פעולה עם ירדן? אנחנו מדברים פה על הזבובים. יותר קריטי ומשמעותי.

אבי: אנחנו איפשהו בחודש מרץ נסכם איתם את הפעילות של שנה קודמת ונקבל החלטה להמשיך. אני אשתף אתכם, לא אהבנו את מה שקרה, אני לא מסתיר, אמרתי לכם את זה פעם קודמת, ונתנו ציאנס לשנה נוספת. אנחנו נצטרך עם אקופיס להבין מה אנחנו עושים שנה הבאה ואיך עושים אחרת כדי שזה יצליח, כי זה לא היה טוב.

קורין תויתו: ועבודת המדביר כמובן גם לא הייתה טובה.

אבי: אבל אנחנו במקום אחר, קורין.

קורין תויתו: בסדר.

נרי אראלי: כנאמן לשיטתי אני הייתי מציע שאתם תערבו נציג מהתושבים.

אבי: מה? הם מעורבים.

דוברת: יש ועדה.

עופרה שוורץ: נרי, התושבים מעורבים.

נרי אראלי: גם בנסיעות לירדן?

עופרה שוורץ: אני לא יודעת. השבוע בדיוק הייתה התכתבות בוואטסאפ של הקהילה בין תושבים שביקשו לעקוב אחר המלכודות ולראות האם המלכודות לוכדות זבובים. כי אם הן לוכדות זבובים ויש התקהלות מסביבן, זאת אומרת שיש חומר. אז היו כאלה שאמרו שישנן מלכודות שריקות מחומר ואין שם שום התלכדות של זבובים.. אני חושבת שבתור תושבים יש דברים שקשה לנו מאוד מאוד לזרום איתם, לחיות איתם. הזבובים, היתושים. ואירועי חומרים מסוכנים. ביום שישי אחר הצהריים קיבלנו התראה שצריך לסגור מזגנים, לסגור חלונות כי יש התראה של חומ"ס ממפעלי עם המלח. לצערי דברים אלו קורים בשגרה, אני יושבת עכשיו, אני מקשיבה, וזה מרגיז אותי, - דברים שנעשים או לא נעשים והכל על גב התושבים. התושבים גם באיזשהו מקום כבר אדישים.

קורין תויתו: אמרתי, בנושא הזבובים והיתושים יש ועדה משותפת, בהחלט יש שיתוף פעולה, רואים עבודה בשטח, ובהחלט רואים את השינוי לפחות מבחינת המועצה בהשקעה שלה במה שקורה אצלנו והאינפורמציה שהם מקבלים פה מהכיכר ומעדכנים אותנו. בזה אני אומרת בהחלט שיש התקדמות, ובהחלט הרבה הערכה. אבל מה שעידו צורים אז אמר בין היתר זה באמת שעיקר הבעיה זה ירדן. והשאלה שלי זה כמה מול ירדן באמת מתבצעת פעילות יותר חזקה, ויותר תכופה..

אבי: אז תראי, אני אגיד רק שהמפגע מירדן, אתם יודעים, בחודשי אוקטובר, נובמבר, דצמבר, התופעה בתקופה הזאת מושפעת בעיקר משם. אנחנו בוועדה הבאה נכניס את זה לסדר היום, נשב עם אקופיס, נסכם את הפעילות, ונביא בפניכם גם את ההמלצה שלנו למועצה מה לעשות שנה הבאה שם.

לוח"ז לביצוע	הערות ובאחריות מי	החלטות / משימות לביצוע
מידי	נופר	הפצת פרוטוקול

